

نام و نام خانوادگی :

نام و نام خانوادگی :

نام درس :

پایه تحصیلی :

نام آموزشگاه :

نام دبیر :

عنوان آزمون : بانک تست علوم و فنون سال تاریخ برگزاری ۱۴۰۴/۰۵/۰۴

دهم انسانی (فصل یکم)

۱ کدام گزینه در قالب مثنوی سروده شده و دارای بیشترین تشبیه است؟

- ۱ ز روی ساقی مهوش گلی بچین امروز / که گرد عارض بستان خط بنفشه دمید
- ۲ درد دین خود بوالعجب دردی است کاندرو ی چو شمع / چون شوی بیمار، بهتر گردی از گردن زدن
- ۳ راه یقین جوی ز هر حاصلی / نیست مبارکتر از این منزلی
- ۴ ز برق تیغش، ایمان گوهر افروز / شب کفر از فروغ جوهرش روز

۲ کدام گزینه درباره‌ی عبارت زیر صحیح نیست؟

«ابومنصور المعمری، دستور ابومنصور عبدالرزاق عبداللّه فرّخ، اوّل ایدون گوید درین نامه که تا جهان بود مردم گرد دانش گشته‌اند و سخن را بزرگ داشته و نیکوترین یادگاری سخن دانسته‌اند چه اندرین جهان مردم به دانش بزرگوارتر و مایه‌دارتر، و چون مردم بدانست کی از وی چیزی نماید پایدار، بدان کوشد تا نام او بماند و نشان او گسسته نشود، چو[ن] آبادانی کردن و جای‌ها استوار کردن و دلیری و شوخی و جان سپردن.»

- ۱ کاربرد واژه در معنای کهن، وجود حداقل دو کنایه
- ۲ کاربرد تاریخی دستور، کاربرد «را» به معنای «برای»
- ۳ وجود سه فعل ماضی نقلی، فقدان واژگان عربی به‌جز اسم‌ها
- ۴ کاربرد واژه‌ی کهن، ایجاز (کوتاهی) جملات

۳ کدام بیت با عبارت زیر، بیانگر اعتقادی مشترک است؟

«گفت: چه کنم؟ آب و گل مرا چنین سرشته‌اند.»

- ۱ دو چشمش چو دو نرگس اندر بهشت / تو گفתי که از ناز دارد سرشت
- ۲ آیا پدید صفات نهان چو جان ذات / به ذات تو که تویی جملگی مراد مرا
- ۳ که تندی مرا گوهر است و سرشت / چنان زیست باید که یزدان بکشت
- ۴ عالم بهشت گشته عنبرسرشت گشته / کاشانه زشت گشته صحرا چو روی حورا

۴ در همه گزینه‌ها به ارزشمندی دل تأکید دارد، به‌جز

- ۱ به دل می‌گفت با دل نیست بازی / کنون باید به کارک حيله سازی
- ۲ حدیث دل حدیثی بس شگفت است / که در عالم حدیثی در گرفته است
- ۳ عمری ز پی کام دل و راحت تن / گشتیم و ندیدیم جز از رنج و محن
- ۴ اگر چه پادشاهی حاصل توست / ولیکن پادشاه تو دل توست

۵ کدام بیت، فاقد تشبیه و دارای تلمیح و تکرار است؟

- ۱ ز بوی پیرهننت زنده می‌شود دل مرده/ چه حکمت است در این بوی پیرهن که تو داری
- ۲ نگار من که به مکتب نفرت و خط ننوشت/ به غمزه مسئله‌آموز صد مدّرس شد
- ۳ کشتی ز صبر ساز که داری ز سوز و اشک/ دل چون تنور گشته و طوفان برآمده
- ۴ بفریغت آن شکرلب ما را به عشوه آری/ بس عشوه‌های شیرین کان دلفریب دارد

۶ کدام ویژگی در حکایت زیر از گلستان سعدی یافت نمی‌شود؟

«پارسازاده‌ای را نعمت بی‌کران را ترکۀ عمان به دست افتاد. فسق و فجور آغاز کرد و مبذری پیشه گرفت. فی‌الجمله نماند از سایر معاصی منکری که نکرد و مسکری که نخورد. باری به نصیحتش گفتم: ای فرزندا! دخل آب روان است و عیش آسیای گردان؛ یعنی خرج فراوان کردم مسلّم کسی را باشد که دخل معیّن دارد.»

- ۱ فراوانی واژگان عربی
- ۲ استفاده از آرایه‌های تشبیه و سجع
- ۳ توصیه به کسب درآمد حلال و پرهیز از مال حرام
- ۴ استفاده از «را» به عنوان حرف اضافه

۷ نام شاعر در مقابل کدام بیت نادرست آمده است؟

- ۱ مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم / جرس فریاد می‌دارد که بربندید محمل‌ها (سعدی)
- ۲ برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید (ناصرخسرو)
- ۳ هر که می‌خواهد که از سنجیده‌گفتاران شود / بر زبان بند گرانی از تأمل بایددش (صائب تبریزی)
- ۴ حدیث دل حدیثی بس شگفت است / که در عالم حدیثش درگرفته است (عطار نیشابوری)

۸ مفهوم کلی بیت همه‌گزینه‌ها به‌جز گزینه یکسان است.

- ۱ پنهان ز دیده‌ها و همه‌دیده‌ها از اوست / آن آشکار صنعت پنهانم آرزوست
- ۲ شمع جویی و آفتاب بلند / روز بس روشن و تو در شب تار
- ۳ چون نور که از شمع جدا هست و جدا نیست / عالم همه آیات خدا هست و خدا نیست
- ۴ جهان جمله فروغ نور حق دان / حق اندر وی ز پیدایی است پنهان

۹ در کدام یک از ابیات زیر واژه‌آرایی دیده نمی‌شود؟

الف) قیامت کسی بیند اندر بهشت / که معنی طلب کرد و دعوی بهشت
ب) اگر عمارت شدّاد شد بهشت برین / ببین که بر چه طریقش بهشت و شد شدّاد
ج) ای گدایان خرابات خدا یار شماست / چشم انعام مدارید ز انعامی چند
د) نه بوی مهر می‌شنویم از تو ای عجب / نه روی آن‌که مهر دگر کس بپروریم
هـ) دام دل صاحب‌نظرانت خم گیسو است / و آن خال بناگوش مگر دانه‌ی دام است

- ۱ الف و ب
- ۲ ج و د
- ۳ الف و ج
- ۴ د و هـ

۱۰ کدام عبارت نادرست است؟

- ۱ توجّه به فضای عاطفی و آهنگ متن، سبب کشف لحن می‌شود.
- ۲ وزن و آهنگ، به انتقال بهتر احساس و عاطفه کمک می‌کند.
- ۳ شاعر برای انتقال عاطفه‌ی خود به دیگران از زبان کمک می‌گیرد.
- ۴ شعر و نثر هر دو برای برانگیختن حس و حال عاطفی به کار می‌روند.

۱۱

با توجه به ابیات زیر، کدام گزینه درست است؟

«بی‌اجابت آه، مرغ آشیان گم کرده‌ای است / ناله‌ی بی‌فریادرس تیر نشان گم‌کرده‌ای است
هر عزیزی را که می‌بینم در این آشوب‌گاه / یوسف خود در میان کاروان گم‌کرده‌ای است
دل که در زلف پریشان تو می‌جوید قرار / در شب تاریک مرغ آشیان گم‌کرده‌ای است
رهنوردی را که نبود رهبر ثابت‌قدم / در بیابان طلب، سنگ نشان گم‌کرده‌ای است»

۱ در بیت اول، دو تشبیه و در بیت سوم، فقط یک تشبیه دیده می‌شود.

۲ طرز قرار گرفتن قافیه و مفهوم کلی شعر، قالب «قصیده» را به ما نشان می‌دهد.

۳ در بیت سوم، آرایه‌ی تلمیح وجود دارد.

۴ بیت دوم، دارای آرایه‌های «کنایه» و «تناسب» و «تشخیص» است.

۱۲

عاطفه و وزن در کدام گزینه هم‌سو نیستند؟

۱ جهان‌ا چه بدمهر و بدخو جهانی / چو آشفته بازار بازارگانی

۲ شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل / کجا دانند حال ما سبکباران ساحل‌ها

۳ ای مهر تو در دل‌ها، وی مهر تو بر لب‌ها / وی شور تو در سرها، وی سر تو در جان‌ها

۴ حال دل با تو گفتم هوس است / خبر دل شنفتم هوس است

۱۳

به‌ترتیب آرایه‌ی شاخص ابیات زیر کدام است؟

(الف) شکرشکن است یا سخنگوی من است / عنبرذقن است یا سمن‌بوی من است

(ب) بسا خونا که می‌جوشد در اندام / بسا جانا که می‌لرزد بی‌آرام

(ج) نوازنده بلبل به باغ اندرون / گرازنده آهو به راغ اندرون

(د) مویی چنان خمیده قدی چنان کشیده / در چین به دست ناید و اندر ختا نباشد

۱ موازنه - سجع - ترصیع - واج‌آرایی

۲ ترصیع - سجع - موازنه - واج‌آرایی

۳ ترصیع - واج‌آرایی - موازنه - سجع

۴ موازنه - واج‌آرایی - ترصیع - سجع

۱۴

مضمون کدام گزینه با عبارت زیر متناسب است؟

«پیش خویش، زنبور خانه‌ای و قدری شهد یافت، چیزی از آن به لب بُرد، از نوعی در حلاوت آن مشغول گشت که از کار خود غافل ماند و نه اندیشید که پای او بر سر چهار مار است و نتوان دانست که کدام وقت در حرکت آیند، و موشان در بریدن شاخ‌ها، چِدّ بلیغ می‌نمایند.»

۱ ره هموار پیش دوربینان این خطر دارد/ که رهرو را ز پیش پای دیدن باز می‌دارد

۲ نوش عشرت نیست وحشی در جان بی‌نیش غم/ آرزوی نوش اگر داری منال از زخم نیش

۳ آفتاب عمرش آمد بر لب بام و هنوز/ خواجه‌ی مغرور سرگرم عمارت کردن است

۴ در مذاق دوستانش نیش قاتل نوش جان/ در مزاج دشمنانش شهد شیرین زهر مار

۱۵

کدام بیت فاقد آرایه‌ی «واژه‌آرایی» است؟

۱ غریب نیست که بیگانه گردد از همه عالم / هر آن غریب که در شهر آشنای تو باشد

۲ بر کن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکنند

۳ دل گفت وصالش به دعا باز توان یافت / عمری است که عمرم همه در کار دعا رفت

۴ غزال اگر به کمند اوفتد عجب نبود / عجب فتادن مرد است در کمند غزال

۱۶ با توجه به متن زیر کدام ویژگی نادریست است؟

«پارسازاده‌ای را نعمت بیکران به دست افتاد؛ فسق و فجور آغاز کرد. باری به نصیحتش گفتم ای فرزند دحل آب روان است و عیش، آسیاب گردان. یعنی خرج فراوان کردن، مسلم کسی را باشد که دحل معین دارد. عقل و ادب پیش گیر و لهُو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود، سختی بری و پشیمانی خوری.»

۱ کاربرد «را» در نقشی به‌جز نشانه‌ی مفعول ۲ ایجاز

۳ حذف فعل به قرینه ۴ کاربرد ضمیر متصل «ش» در نقش مفعول

۱۷ کاربرد فعل «گسستن» در کدام گزینه متفاوت است؟

۱ گسست رشته‌ی صبرم چگونه بردوزم / شکاف دامن ده‌جا دریده‌ی خود را؟

۲ چرا رشته‌ی هستی‌ام را گسست؟ / چرا ساقه‌ام را ز گلبن شکست؟

۳ آسوده نمی‌گردد آن دل که گسست از دوست / با شوکت مسجدها با دانش مکتب‌ها

۴ هوا گسست، گسست از چه؟ برگسست از ابر / ز چیست ابر؟ ندانی تو؟ از بخار و دخان

۱۸ کدام گزینه با بیات «حدیث دل، حدیثی بس شگفت است / که در عالم حدیثش در گرفته است»، تناسب معنایی بیش‌تری دارد؟

۱ بدین خردی که آمد حبه‌ی دل / خداوند دو عالم راست منزل

۲ دل در جهان میند که بیرون ز نه سپهر / آراستند بهر تو سرمزل دگر

۳ دل از این عمر مختصر برگیر / کز چنین عمر کس نگردد پیر

۴ همی جوید وفا از خوبرویان / دلم را حدّ نادانی ببینید

۱۹ نوع «خوانش» هنگام پایان یافتن مصراع اوّل، در کدام گزینه متفاوت است؟

۱ در شهر اگر تو شاهد شیرین گذر کنی / شهری به یک مشاهده زیر و زبر کنی

۲ بیا که ساقی ما مجلس خوشی آراست / بیا که دیدن او بی‌نقاب خوش باشد

۳ وقت ما را مبر ای خواجه به بیهوده سخن / باخبر باش که ما زر به تماشا ندهیم

۴ بودم ز مهرش ذره‌ای، بودم ز بحرش قطره‌ای / خورشید بس تابان شدم، دریای بی‌پایان شدم

۲۰ کدام گزینه با مفهوم عبارت زیر متناسب است؟
«همه چیز وجود ما دل است و گران‌بهای دل، به سبب این است که خانه و جایگاه خداوند است.»

۱ در اندیشه‌ی دل ننگد خدای / به هستی هم او باشدت رهنمای

۲ مرا با عشق تو جان درنگند / چه از جان به بود آن درنگند

۳ بدین خردی که آمد حبه‌ی دل / خداوند دو عالم راست منزل

۴ چنان عشق تو در دل معتکف شد / که گر مویی شود جان در ننگد

۲۱ همه‌ی ابیات زیر در قالب «مثنوی» سروده شده‌اند، به‌جز

۱ صلا‌ی عیش دهندم مرا که دل جایی است / چه جای رفتن باغ است و گشتن بستان

۲ زان‌که مردم هست هم‌چون آب جو / چون شود تیره نبینی قعر او

۳ آسمانت سر است و عرشت هوش / حسّ ده‌گانه گونه‌گونه سروش

۴ گر این در زنی کم‌ترین بنده باش / گر این پای داری سرافکنده باش

۲۲ در کدام گزینه نوع «را» متفاوت است؟

- ۱ ای گران‌جان خوار دیده‌ستی ورا / زان‌که بس ارزان خریده‌ستی ورا
- ۲ ای دل تو مرا به باد دادی / از بس که نمودی اوستادی
- ۳ ورا گفت گشتاسپ کای شهریار / منم بر دردت بر یکی پیشکار
- ۴ بیامد به نزدیک پولادوند / ورا دید بر سان کوه بلند

۲۳ با توجه به حکایت زیر، کدام گزینه نادرست است؟

«جوانی چست، لطیف، خندان و شیرین‌زبان در حلقه‌ی عشرت ما بود که در دلش از هیچ نوعی غم نیامدی و لب از خنده فراهم. روزگاری برآمد که اتفاق ملاقات نیوفتاد، بعد از آن دیدمش زن خواسته و فرزندان خاسته و بیخ نشاطش بریده و گل هوس پژمرده. پرسیدمش چگونه‌ای و چه حالت است؟ گفت: تا کودکان بیاوردم دگر کودکی نکردم. چون پیر شدی ز کودکی دست بدار / بازی و ظرافت به جوانان بگذار طرب نوجوانی ز پیر مجوی / که دگر ناید آب رفته به جوی»

- ۱ جملات کوتاه هستند و متن فاقد توصیف است.
- ۲ حذف فعل در چند جمله وجود دارد.
- ۳ نویسنده از آرایه‌هایی چون تشبیه، استعاره و سجع بهره برده است.
- ۴ ابیات، در قالب مثنوی سروده شده‌اند.

۲۴ مفهوم کلی عبارت زیر با کدام بیت تناسب دارد؟

«الهی پیشانی بر خاک نهادن آسان است، دل از خاک برداشتن دشوار است»

- ۱ روز محشر چو سر از خاک لحد برداریم / نام نیکوی تو نقشش است به پیشانی ما
- ۲ ز آه عشق است بسی داغ به پیشانی من / چه کنم؟ کز ازل این نقش به پیشانی نیست
- ۳ طاعت آن نیست که بر خاک نهی پیشانی / صدق پیش آر که اخلاص به پیشانی نیست
- ۴ رفتم و از دل نرفت حسرت خاک درت / مردم و آسان ساخت عشق تو دشوار من

۲۵ مفهوم همهٔ ابیات به‌جز قرابت دارد.

- ۱ هر دم از سرگشتگی چون گرد می‌پیچم به خود / هم‌رهان رفتند و من تنها به صحرا مانده‌ام
- ۲ رفتند هم‌رهان و تو در فکر منزلی / آه این چه غفلت است دریغا که غافلی
- ۳ گردبادیم از رفیقان لیک دور افتاده‌ایم / هست همچون آسیا گرداب سرگردان ما
- ۴ سارباناً بمخوابان شتر این منزل نیست / هم‌رهان پیش شدستند که را می‌پایی

۲۶ کدام گزینه با بیت «چون در رخت یقین و گمانی همی‌رود / ای برتر از یقین و گمان، از که جویمت؟» متناسب است؟

- ۱ وصف او روح در زبان آرد / یاد او آب در دهان آرد
- ۲ به هر وصف که می‌گوییم نه آنی / که تو برتر ز وصف و داستانی
- ۳ بی لعل لب‌ت وصف شکر می‌توان کرد / بی‌عکس رخت فهم قمر می‌توان کرد
- ۴ وصف جمال رویت می‌گوییم و نگوید / کس وصف حال خسرو شیرین‌تر از «نظامی»

۲۷ «کاربرد هنری زبان» در کدام گزینه قوی‌تر است؟

- ۱ ندانستی ای کودک خودپسند / که مردان ز خدمت به جایی رسند
- ۲ تو را کی بُود چون چراغ التهاب / که از خود پری هم‌چو قندیل از آب؟
- ۳ شنیدم که وقتی سحرگاه عید / ز گرمابه آمد برون بایزید
- ۴ گنه‌کار اندیشناک از خدای / به از پارسای عبادت‌نمای

۲۸ در تحلیل متن زیر همهٔ گزینه‌ها به‌جز درست است.

«هیچ پناهی مرا به از سایهٔ عقل و هیچ‌کس دست‌گیرتر از سالار خرد نیست و قوی‌رای به هیچ حال دهشت را به خود راه ندهد و خوف و حیرت را در حواشی دل مجال نگذرد. چه محنت اهل کیاست تا آن حد نرسد که عقل را بپوشاند و راحت در ضمیر ایشان آن محل نیابد که تدبیری فرو ماند و مثال باطن ایشان چون غور دریاست که قعر آن در نتوان یافت و اندازهٔ ژرفی آن نتوان شناخت و هر چه در وی انداخته شود، در وی پدید نیاید.»

- ۱ استفاده از تشبیه برای بیان مفهوم
- ۲ کاربرد حرف «را» به معنی «برای» (در جملهٔ اول)
- ۳ حذف فعل اسنادی در متن
- ۴ پیام متن تقابل عقل و عشق و نیز رسیدن از سختی‌های راه است.

۲۹ عبارت زیر با کدام بیت قرابت معنایی دارد؟

«وقتی در بیابانی راه گم کرده بودم و از زاد با من چیزی نبود. ناگاه کیسه‌ای یافتم پر مروارید. هرگز آن ذوق و شادی فراموش نکنم که پنداشتم گندم بریان است و باز آن تلخی که ندانستم که مروارید است.»

- ۱ نماند جانور از وحش و طیر و ماهی و مور / که بر فلک نشد از بی‌مرادی افغانش
- ۲ مرد بی‌توشه کاوفتاد از پای / بر کمر بند او چه زر چه خزف (خرمهره)
- ۳ هم رقعۀ دوختن به و الزام کنج صبر / کز بهر جامه رقعۀ بر خواجگان نبشت
- ۴ ز دیگ‌دان لثیمان چو دود بگریزند / نه دست کفچه کنند از برای کاسهٔ آش

۳۰ کدام بیت از نظر آهنگ و موسیقی با ابیات دیگر متفاوت است؟

- ۱ برآرم ز ایشان همه کام تو / درفشان کنم در جهان نام تو
- ۲ که فرزند اگر چه بود نرّه شیر / به فنّ پدر او نباشد دلیر
- ۳ یا مکن اندیشه به جنگ آورش / یا به یک اندیشه به تنگ آورش
- ۴ چو با سفلۀ گویی به لطف و خوشی / فزون گرددش کبر و گردن‌کشی

۳۱ با توجه به داستان «روباه و شکارچی» در الهی‌نامهٔ عطار، کدام مورد درست است؟

- ۱ تأکید شاعر بر خوی حیلۀ‌گر روباه، تمثیلی از خوی حیوانی انسانی است.
- ۲ از این حکایت می‌توان نتیجه‌گیری‌های اخلاقی و اجتماعی داشت.
- ۳ ظاهر سادهٔ تمثیل، باعث کم‌رنگ شدن نتیجهٔ ذهنی آن می‌شود.
- ۴ از دیدگاه شاعر، وجود انسان از دو ساحت، که یکی بر دیگری برتری دارد، تشکیل شده است.

۳۲

«نوع وزن» و «لحن عاطفی» شعر زیر به ترتیب در کدام گزینه درست آمده است؟
در دیر مغان آمد یارم قدحی در دست / مست از می و میخواران از نرگس مستش مست
در نعل سمنند او شکل مه نو پیدا / وز قد بلند او بالای صنوبر پست
آخر به چه گویم هست از خود خبرم چون نیست / وز بهر چه گویم نیست با وی نظرم چون هست

۱ کوبنده - حسرت و تعجب

۲ کوبنده - امیدواری

۳ دوری و منظم - شاد

۴ دوری و منظم - حیرت و تعجب

۳۳

در کدام گزینه واج آرایی با واج «ز» محسوس تر است؟

۱ گل کرد غبار خط از آن خال بناگوش / خوش فتنه‌ای از دامن این گوشه‌نشین خاست

۲ هر چند که یک نقش فزون نیست نگیں را / صد نقش مخالف لب او را ز نگیں خاست

۳ برخیز به تدریج، که از عالم اسباب / یک ره نتوان در نفس بازپسین خاست

۴ در خانه‌ی زین زلزله افکند ز شوخی / آن فتنه‌ی ایما چو از روی زمین خاست

۳۴

در همهی گزینه‌ها کاربردهای کهن واژگانی دیده می‌شود که امروزه به گونه‌ای دیگر به کار می‌روند، به جز

۱ آبش از بیخ شد روان سوی شاخ / شاخ و برگش دراز گشت و فراخ

۲ اگر در راه بینی شاه نو را / به شاه نو نمای این ماه نو را

۳ به صد کاروان اشتر سرخ‌موی / همی هیزم آورد پرخاش‌جوی

۴ درس عبرت خواند از اوراق من / هر که سوی من، به فکرت بنگریست

۳۵

کدام بیت از نظر آهنگ و موسیقی (وزن) با دیگر ابیات تفاوت دارد؟

۱ هرکه در او گوهر دانایی است / بر همه کاری‌اش توانایی است

۲ عمر برف است و آفتاب تموز / اندکی ماند و خواجه غره هنوز

۳ دفتر افلاک‌شناسان بسوز / دیده خورشیدپرستان بدوز

۴ ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده

۳۶

واج آرایی در بیت زیر تداعی‌کننده چه فضایی است؟

ستون کرد چپ را و خم کرد راست / خروش از خم چرخ چاچی بخواست

۱ خشونت

۲ اندوه و ناراحتی

۳ شادمانی

۴ نگرانی و ترس

۳۷

در بسیاری از زبان‌های دیگر و در شعر فارسی، واحد وزن است.

۱ بیت

۲ ردیف

۳ مصراع

۴ قافیه

با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

یکی را ز مردان روشن‌ضمیر / امیر ختن داد طاقی حریر

ز شادی چو گلبرگ خندان شکفت / نپوشید و دستش ببوسید و گفت:

چه خوب است تشریف میر ختن / وز او خوب‌تر خرقة خویشتن

گر آزاده‌ای بر زمین خسب و بس / مکن بهر قالی زمین بوس کس

(ختن: نام یک شهر)

(تشریف: لباسی که بزرگی به کسی می‌بخشد، خلعت)

۳۸

در بیت دوم کدام آرایه ادبی مشهود است؟

۱ کنایه

۲ تشبیه

۳ جناس

۴ استعاره

۳۹ این ابیات در کدام قالب شعری سروده شده‌اند؟

- ۱ مثنوی ۲ غزل ۳ قصیده ۴ قطعه

۴۰ نوع ادبی این ابیات کدام است؟

- ۱ حماسی ۲ غنایی ۳ نمایشی ۴ تعلیمی

۴۱ بازنویسی درست بیت اول کدام است؟

- ۱ از مردان روشن‌ضمیر، کسی یک طاق حریر به امیر ختن هدیه کرد.
۲ امیر ختن یک طاق حریر برای مردان روشن‌ضمیر گرفت.
۳ امیر ختن به یکی از مردان روشن‌ضمیر طاق حریری داد.
۴ یکی از مردان روشن‌ضمیر طاق حریری به امیر ختن داد.

۴۲ کدام نکته زبانی درباره این ابیات مصداق دارد؟

- ۱ کثرت واژگان عربی و کمی واژگان فارسی
۲ ترکیب‌سازی: مانند روشن‌ضمیر، گلبرگ
۳ به‌کارگیری کلمه «آزاده» در معنایی که امروز کاربرد ندارد.
۴ کوتاهی، سادگی و قابل فهم بودن جملات

۴۳ در کدام گزینه، همه‌ی آرایه‌های موجود در بیت زیر، ذکر شده است؟
«همه سرسبزی سودای رخت می‌خواهم / که همه عمر من اندر سر آن سودا شد»

- ۱ استعاره، مجاز، کنایه، واج‌آرایی ۲ حسن تعلیل، کنایه، مجاز، مراعات نظیر
۳ کنایه، تشبیه، ایهام، واج‌آرایی ۴ تشبیه، استعاره، مراعات نظیر، جناس تام

۴۴ شاعر در کدام بیت از آرایه‌ی «واج‌آرایی» بهره‌ی بیش‌تری برده است؟

- ۱ صبا به لطف بگو آن غزال رعنا را که سر به کوه و بیابان تو داده‌ای ما را
۲ آن ابر دُرّ بار ز دریا که برآید پر کرده ز دُر و درم و دانه دهان را
۳ رسم عاشق‌کشی و شیوه‌ی شهر آشوبی جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود
۴ شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی غنیمت است چنین شب که دوستان بینی

۱

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه‌ی «۴»: وجود سه تشبیه: «شب کفر (شب کفر مانند) روز، برق تیغ مانند گوهر (به همین دلیل ایمان از برق تیغ گوهر افروز شده)». تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: بیت در قالب مثنوی سروده نشده است، تشبیه‌ها: «مهوش، عارض بستان، خط بنفشه»

گزینه‌ی «۲»: بیت در قالب مثنوی سروده نشده است، تشبیه: «چون شمع»

گزینه‌ی «۳»: در قالب مثنوی سروده شده است، «راه یقین» تشبیه بلیغ

۲

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. کاربرد تاریخی دستور: مردم بدانست/ فاقد کاربرد «را» به معنای «برای»

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: کاربرد واژه در معنای کهن: دستور (وزیر)، شوخی (گستاخی و دلآوری)/ وجود حداقل دو کنایه: گرد ... گشته‌اند، جان سپردن

گزینه‌ی «۳»: وجود سه فعل ماضی نقلی: گشته‌اند، داشته‌اند، دانسته‌اند

گزینه‌ی «۴»: کاربرد واژه‌ی کهن: ایدون

۳

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بیت گزینه‌ی «۳»، بر جبرگرایی و ناتوانی انسان در تغییر سرنوشت اشاره دارد. واژه‌ی «سرشت» معانی مختلفی چون: آفرینش، خلقت، اصل، ذات، طبیعت دارد.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: توصیف یار

گزینه‌ی «۲»: معشوق، تمام خواسته‌ی عاشق است.

گزینه‌ی «۴»: توصیف تحول طبیعت

۴

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ همگی به ارزشمندی و جایگاه خاص دل اشاره دارند و گزینه‌ی ۳ کامجویی و راحت‌طلبی مایه رنج و عذاب است.

۵

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بیت فاقد تشبیه است./ تلمیح: اشاره به ماجرای حضرت یوسف و حضرت یعقوب/ تکرار: واژه‌ی «پیرهن». تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۲»: بیت فاقد تشبیه است./ بیت به امی‌بودن پیامبر اسلام (ص) تلمیح دارد./ بیت فاقد تکرار است.

گزینه‌ی «۳»: تشبیه: دل چون تنور/ تلمیح: به ماجرای حضرت نوح و نزول عذاب الهی اشاره دارد./ بیت فاقد تکرار است.

گزینه‌ی «۴»: تشبیه: «شکرلب»: لب یار، مانند شکر است./ فاقد تلمیح/ تکرار: واژه‌ی «عشوه»

۶

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حکایت، اشاره به قناعت در مال و میانه‌روی در دخل و خرج دارد و ارتباطی با مال و درآمد حلال یا حرام ندارد. سعدی شیرازی اذعان دارد که اگر تلاش و کوشش و کار کردن نباشد، مال و ثروت بالاخره تمام می‌شود. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: واژگان عربی چون «نعمت، فسق، مبذری، معاصی، مسکری و ...» به وفور یافت می‌شود.

گزینه ۲: تشبیه: دخل، آب روان است و عیش، آسیای گردان؛ تشبیه «دخل» به «آب روان» و همچنین تشبیه «عیش» به «آسیای گردان» / سجع: دخل آب روان است و عیش آسیای گردان: «روان» و «گردان»: سجع مطرّف دارند.

گزینه ۴: در متن، دو بار «را» به کار رفته که هر دو، در معنی حرف اضافه «به» یا «برای» هستند.

۷

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

بیت گزینه (۱) از حافظ شیرازی است.

۸

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

مفهوم کلی بیت گزینه (۲): ناتوانی در شناخت خدا

مفهوم کلی بیت گزینه‌های (۱، ۳ و ۴): آفریده‌های خداوند آشکار است.

ولی خداوند از دیده‌ها پنهان است.

۹

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

در بیت الف، «بهشت» مصراع اول به معنی فردوس و در مصراع دوم به معنی رها کردن است.

در بیت ج «إنعام» به معنی بخشش و «أنعام» به معنی چارپایان است.

توضیح نکات درسی: در آرایه‌ی واژه‌آرایی یا تکرار، واژه‌ها باید از نظر لفظ و معنی یکسان باشند و در صورتی که معنای دو

لفظ یکسان، متفاوت باشد، آرایه‌ی جناس تام ایجاد می‌شود نه واژه‌آرایی. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: در بیت ب با این‌که واژه‌های «شد» و «بهشت» در معانی متفاوت به کار رفته‌اند، ولی واژه‌ی «شَدَّاد» تکرار

شده است.

گزینه‌ی ۲: در بیت د واژه‌ی «مهر» هر دو بار به معنی عشق و محبت به کار رفته است.

گزینه‌ی ۴: در بیت هـ واژه‌ی «دام» در هر دو مصراع به یک معنی به کار رفته است.

۱۰

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. شعر و موسیقی هر دو برای برانگیختن حس و حال عاطفی به کار می‌روند.

۱۱

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بیت اول: آه مانند مرغ / ناله مانند تیر / بیت سوم: دل مانند مرغ. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۲: قالب شعر، غزل است زیرا مفاهیم عاشقانه در شعر وجود دارد.

گزینه‌ی ۳: بیت دوم تلمیح دارد نه بیت سوم.

۱۲

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

آهنگ تند است و باید برای اشعار طرب‌انگیز و شادی‌آور استفاده شود، که این‌گونه نیست.

۱۳

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

(الف) تقارن سجع‌های متوازی منجر به ترصیع شده است.

شگرشکن است یا سخنگوی من است

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

عبرذقن است یا سمن‌بوی من است

(ب) تکرار مصوت بلند «ا»: واج‌آرایی

(ج) تقارن سجع‌ها، اعم از متوازی و متوازن منجر به موازنه شده است.

نوازنده بلبل به باغ اندرون

↓ ↓ ↓ ↓ ↓

گرازنده آهو به راغ اندرون

(د) واژه‌های «خمیده» در پایان نیم‌مصراع و «کشیده» در پایان مصراع نخست، سجع متوازی ساخته‌اند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: بیت ج فاقد ترصیع است.

گزینه ۲: بیت د فاقد موازنه است.

گزینه ۴: بیت ج فاقد ترصیع است.

توضیح نکته‌ی درسی: ترصیع نوع خاصی از موازنه است، بنابراین هر ترصیعی موازنه است ولی هر موازنه‌ای ترصیع نیست.

۱۴

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم مشترک عبارت سؤال و گزینه‌ی (۳): ناپایداری عمر و نکوهش غفلت

مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۱) نکوهش وسواس در عاقبت‌اندیشی

(۲) توأم بودن خوشی و سختی در دنیا

(۴) دعا برای دوستان ممدوح و نفرین دشمنان وی

۱۵

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «غریب» اول: عجیب، «غریب» دوم: ناآشنا، بیگانه (غریب در دو معنای متفاوت به کار رفته

است، بنابراین این بیت تکرار ندارد.) واژه‌آرایی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: بنا گزینه ۳: عمر، دعا گزینه ۴: غزال، کمند

۱۶

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ضمیر «ش» در «نصیحتش» نقش متممی دارد: به نصیحت به او گفتم.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: در جمله‌ی نخست حرف «را» نشانه‌ی مفعول نیست: نعمت بیکران به دست پارسازاده‌ای افتاد.

گزینه ۲: کوتاهی جملات نشانگر ایجاز متن است.

گزینه ۳: دخل آب روان است و عیش، آسیاب گردان [است]

۱۷

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فعل «گسستن» در این گزینه در معنی «پاره کردن و جدا کردن» (گذرا) به کار رفته و در سایر

گزینه‌ها در معنی «پاره شدن و جدا شدن» (ناگذر)

۱۸

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه (۱): ارزشمندی دل
مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۲) ناپایداری دنیا و نکوهش دل بستن به آن

(۳) ناپایداری دنیا و نکوهش دل بستن به آن

(۴) بی‌وفایی زیبارویان

۱۹

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در گزینه (۱) مصراع اول باید طوری خوانده شود که نشان بدهد با پایان یافتن آن، سخن شاعر هنوز تمام نشده، بلکه ادامه سخن، در مصراع دوم است. در سایر گزینه‌ها با پایان یافتن مصراع اول، جمله تمام می‌شود.

۲۰

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم مشترک عبارت سؤال و گزینه (۳): ارزشمندی دل
مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۱) ناممکن بودن شناخت خداوند/ راهنما بودن خداوند

(۲) پاک‌بازی و جان‌فشانی و بی‌همتایی عشق در وجود عاشق

(۴) بی‌همتایی عشق در وجود عاشق

۲۱

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تمام بیت‌ها در قالب مثنوی هم‌قافیه‌اند. براساس این موضوع باید گزینه ۱ را انتخاب کنیم.

۲۲

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «را» در این گزینه در معنی حرف اضافه به کار رفته و در سایر گزینه‌ها نشانه مفعول است.

۲۳

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. سعدی در بند اول، ویژگی‌های شخصیتی جوان را با چند صفت، توصیف کرده است.
تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: در دلش از هیچ نوعی غم نیامدی و لب از خنده فراهم [نیامدی]. زن خواسته [بود] و فرزندان خاسته [بودند] و بیخ نشاطش بریده [بود] و گل هوس پژمرده [بود].

گزینه ۳: تشبیه: گل هوس / استعاره: نشاط / سجع: زن خواسته و فرزندان خاسته و بیخ نشاطش بریده و گل هوس پژمرده.

گزینه ۴: با توجه به قرارگیری قافیه، متوجه می‌شویم که ابیات در قالب مثنوی سروده شده‌اند.

۲۴

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم کلی عبارت صورت سؤال تقبیح زهد و عبادت ظاهری و توصیه به اخلاص در عبادت و زندگی است. این مفهوم در بیت گزینه «۳» نیز بیان شده است.

۲۵

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در ابیات مرتبط مفهوم شکایت از تنهایی و دور بودن از همراهان و غمگین و سرگشته و حیران بودن از این تنهایی مطرح شده است. اما در بیت گزینه «۲» شاعر می‌گوید چرا انسان در غفلت به سر می‌برد و از مرگ عزیزان پند نمی‌گیرد.

۲۶

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه ۲: غیر قابل وصف بودن خداوند
مفهوم سایر گزینه‌ها:

(۱) شورانگیزی توصیف و یاد ممدوح

(۳) وصف زیبایی معشوق

(۴) ستایش زیبایی معشوق / بالیدن شاعر به سخنوری خود

۲۷

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در این گزینه از شگردهای هنری مانند «تشبیه» استفاده شده که کاربرد هنری زبان را تقویت می‌کند.

۲۸

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. پیام متن، ستایش عقل و توصیف ارزشمندی آن است. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی «۱»: «سالار خرد» و عبارت «باطن چون غور دریاست» تشبیه هستند.

گزینه‌ی «۲»: هیچ پناهی مرا: هیچ پناهی برای من ...

گزینه‌ی «۳»: هیچ پناهی مرا به از سایه عقل (نیست).

۲۹

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مفهوم مشترک عبارت سؤال و بیت دوم، بی‌ارزش بودن ثروت هنگام گرسنگی و درماندگی است.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: شکایت از جور فلک و سرنوشت

گزینه «۳»: قناعت

گزینه «۴»: توصیه به عدم درخواست از افراد لئیم

۳۰

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. آهنگ و وزن ابیات گزینه‌های «۱ و ۲ و ۴» کوبنده و بیانگر محتوای حماسی اشعار است. اما بیت گزینه‌ی «۳» تند و شاد و بیانگر فضای غنایی شعر است.

۳۱

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «دل» در این حکایت، نماد بعد معنوی و ارزشمند وجود انسان و «گوش، زبان و دندان» نماد ساحت مادی و کم‌ارزش وجود او هستند.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: حيله‌گری روباه در این داستان، چندان مورد تأکید قرار نگرفته است و شاعر بیشتر در پی توجّه به وجود بعد روحانی در انسان است تا پلیدی‌های او.

گزینه «۲»: حکایت به هیچ نکته اجتماعی اشاره ندارد.

گزینه «۳»: سادگی زبان و بیان حکایت، به تأثیرگذاری آن بر دامنه بیش‌تری از مخاطبان کمک می‌کند.

۳۲

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وزن این شعر دوری و منظم و لحن آن شاد است زیرا شاعر در توصیف شادی رسیدن یار، وزنی منظم و تکرارشونده را برگزیده که متناسب با فضای شادی و خوشحالی است.

۳۳

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

در این گزینه تکرار ۶ باره‌ی واج صامت «ز» دیده می‌شود. در سایر گزینه‌ها تکرار «ز» تا این اندازه محسوس نیست.

۳۴

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) شاخ (۳) اشتر (۴) بنگریست

۳۵

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. وزن و آهنگ در ابیات گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» تند و ضربی و در بیت گزینه‌ی «۲» سنگین و آرام است.

۳۶

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در این بیت شاعر برای آنکه بتواند حس خشونت را در قالبی حماسی بیان کند از دو صامت «خ» (پنج بار) و «چ» (چهار بار) بهره می‌گیرد.

۳۷ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

۳۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. آن مرد روشن‌ضمیر مانند گلبرگ از خنده شکفت.

۳۹ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. از قرارگرفتن قافیه در پایان هر دو مصراع یک بیت می‌فهمیم که قالب شعر «مثنوی» است.

۴۰ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. حکمت و معرفت در این شعر دیده می‌شود: انسان آزاده به دارایی‌اش قانع است.

۴۱ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی را — به یکی

۴۲ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه ۱: واژگان فارسی در این ابیات زیاد هستند: مرد، روشن، شادی، گلبرگ، خندان، شکفت ... / گزینه ۲: این ترکیب‌ها، ترکیب‌های جدیدی در زبان فارسی نیستند. / گزینه ۳: آزاده در همان معنایی به کار رفته است که امروز کاربرد دارد: وارسته، رها.

۴۳ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. استعاره: سرسبزی سودای رخ / مجاز: سر — قصد و اندیشه / کنایه: عمر در سر چیزی سودا شدن: در راه آن سپری شدن / واج‌آرایی: تکرار «س» «ر»

۴۴ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. به‌نظر می‌رسد که طراح گزینه‌ی ۲ را در نظر داشته اگرچه واج‌آرایی گزینه‌ی «۴»، موجه‌تر و خودنماتر است، چرا که تمام کلمات اصلی در مصراع اول، هم‌میزین به «ش» هستند و هم‌این‌که با همین صامت آغاز شده‌اند.

1	1	2	3	4
2	1	2	3	4
3	1	2	3	4
4	1	2	3	4
5	1	2	3	4
6	1	2	3	4
7	1	2	3	4
8	1	2	3	4
9	1	2	3	4
10	1	2	3	4
11	1	2	3	4
12	1	2	3	4
13	1	2	3	4
14	1	2	3	4
15	1	2	3	4
16	1	2	3	4
17	1	2	3	4
18	1	2	3	4
19	1	2	3	4
20	1	2	3	4
21	1	2	3	4
22	1	2	3	4
23	1	2	3	4
24	1	2	3	4
25	1	2	3	4
26	1	2	3	4
27	1	2	3	4
28	1	2	3	4
29	1	2	3	4
30	1	2	3	4
31	1	2	3	4
32	1	2	3	4

33	1	2	3	4
34	1	2	3	4
35	1	2	3	4
36	1	2	3	4
37	1	2	3	4
38	1	2	3	4
39	1	2	3	4
40	1	2	3	4
41	1	2	3	4
42	1	2	3	4
43	1	2	3	4
44	1	2	3	4

